

РЕФЕРАТИ

СЕРЕДНЬОВІЧНА ФІЛОСОФІЯ

АНДРІЙ БАУМЕЙСТЕР (Київ). СВІТЛО ІНТЕЛЕКТУ Й СВІТЛО СЛАВИ: МЕТАФІЗИКА ПІЗНАННЯ У СВ. ТОМИ АКВІНСЬКОГО

У статті досліджуються головні принципи епістемології Томи Аквінського. Виявляється внутрішній зв'язок Аквінатової концепції раціональності з кінцевою метою пізнання – з Богом. Особлива увага приділяється теорії інтелекту, теорії абстракції та виображення (фантасм). Епістемологія Томи Аквінського описується як поміркована позиція між ідеалізмом й епістемічним натуралізмом. Основою, що уможливило будівництво реалістичної епістемології, є Аквінатова концепція інтенційності (особливо – концепція інтенційного буття). Дослідження спирається на солідну джерельну базу, зокрема праці таких знаних авторів, як Jan Aersten, Wouter Goris, Robert Heinzmann, Antony Kenny, Mieczysław Krapiiec, Dominik Perler, Stefan Swieżawski, Johannes Vries та інші.

ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ЧАСУ

СЕРГІЙ ШЕВЦОВ (Одеса) ДВА УРИВКА ЛЯЙБНІЦА ПРО СВОБОДУ

Предметом даної статті є застосування Ляйбніцем логічного та математичного методів до розгляду проблеми свободи. Ляйбніц вважає що саме такий методологічний підхід надав йому можливість знайти правильне розв'язання вказаної проблеми та уникнути безодні фаталізму. Такий підхід Ляйбніца до проблеми свободи є тим більш цікавим, що він перегукується зі спробами сучасної аналітичної філософії знайти суворе розв'язання традиційних соціальних проблем.

ФІЛОСОФІЯ ХІХ СТОЛІТТЯ

ОЛЕКСІЙ ПАНИЧ (Донецьк) ДЖОН СТЮАРТ МІЛ ПРОТИ ВІЛЬЯМА ГЕМІЛТОНА: БОРОТЬБА ЗА ФІЛОСОФСЬКУ СПАДЩИНУ БРИТАНСЬКОГО ЕМПІРИЗМУ

В статті аналізуються основні лінії полеміки Джона Стюарта Міла проти його старшого сучасника Вільяма Гемілтона. Показано, що основним контекстом цієї полеміки є боротьба за філософську спадщину британського емпіризму: якщо Гемілтон формує свої погляди як оригінальну суміш окремих ідей Ріда і Канта, Міл обстоює «класичні» емпіричні настанови, успадковані насамперед від Джорджа Барклі, й намагається піддати вчення Ріда специфічній «емпіричній редукції».

ФІЛОСОФІЯ ХХ СТОЛІТТЯ

АНДРІЙ ДАХНІЙ (Львів) ЗАПОЧАТКУВАННЯ РОЗГЛЯДУ ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-ТЕМПОРАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ У ФІЛОСОФІЇ МАРТИНА ГАЙДЕГЕРА: МАРБУРЗЬКА ЛЕКЦІЯ "ПОНЯТТЯ ЧАСУ" (1924)

На основі Марбурзької лекції "Поняття часу" (1924) у статті досліджуються джерела утвердження та розробки питання часу у філософії М. Гайдегера. Час розглядається мислителем передовсім в екзистенційно-філософській сфері, яка відмежована від релігійної та протиставляється науково-фізикалістській перспективі. У цьому протиставленні наголос зроблений на питанні "Як?", а не "Що?" стосовно часу, на майбутньому, а не на теперішньому. Отже, продемонстровано досягнення філософом кола проблем людської скінченності та смертності. Показане здійснене М. Гайдегером зближення часовості та екзистенційності, яке виявляє себе у специфічних рисах тут-буття (*Dasein*). Також побіжно підкреслено зв'язок між проаналізованою лекцією та "Буттям і часом".

ПАНОРАМА

БОРИС ДОМБРОВСЬКИЙ (ЛЬВІВ) ВАВІЛОНСЬКА ВЕЖА ЯК ПРИКЛАД РЕЇЗМУ

Побудова вежі у Вавилоні постає проявом творчості, що, на рівні задуму, є цілком порівняною з творчістю Бога. Можна припустити, що результатом такої творчості виявився розподіл колись єдиної мови, що може слугувати підтвердженням креаціоністської концепції створення через слово.

З позицій історичної граматики простежено еволюцію означувальних висловлювань аж до дескрипції. На відміну від Расела, стверджується, що у випадку з виображеними предметами дескрипція зазнає не сенсового, а онтологічного краху. До того ж результату призводить і конструювання штучних мов, спроможних створювати віртуальні предмети.

Тож лінгвістична творчість, що замінила творчість естетичну, не лише переконливо засвідчує існування захисного механізму мови, що заважає створенню предметів, але й посилює цей механізм. Підтвердженням цього є зменшення кількості природних мов. Головна теза полягає у тому, що зміна естетичної творчості лінгвістичною постає як новий етап, що його слід, в історико-філософському плані, назвати апофатичною філософією, головний предмет якої – вивчення внутрішніх механізмів, що захищають мову від створення речей (реїзму).

СХІД ЄВРОПИ

ВСЕВОЛОД КУЗНЕЦОВ, ЛЮБОВ НЕРУШЕВА (ВІННИЦЯ) СОЛОВЙОВЦІ: ВІРТУАЛЬНА ЛЮБОВ ЗА АНДРІЄМ БІЛИМ.

Робота присвячена одному із духовних спадкоємців Вол. Соловйова – видатному літератору і мислителю Андрію Білому. В статті показано притаманне символістам руйнування меж між теорією, літературною творчістю і життям. В даному випадку йдеться про поєднання символістської філософії любові з втіленнями цієї філософії в художньому тексті та з реальною практикою еротичних стосунків.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ

НАТАЛІ ДЕПРА (ФРАНЦІЯ) ANIMAL

В статті проаналізовано істотні відмінності змісту іменників ζῷον (ζῶντες/ζῶα)/θηρίον, animal/bestia, Animal/Tier/Bestie, animal/bête, що позначають у, відповідно, давньогрецькій, латинській, німецькій та французькій мовних і філо-

*софських традиціях клас одушевлених живих істот. У Августиновому розрізненні *anīma/anīmus* відзначено системний вплив християнської онтології.*

ЕЛЬВІРА ЧУХРАЙ (Вінниця) ΘΥΜΟΣ/ΨΥΧΗ ТА ANIMUS/ANIMA : ВІД АРХАЇКИ ДО КЛАСИКИ

*Проаналізовано запропоновані Ричардом Брокстоном Оніансом анатомічну локалізацію Гомерових *θυμός* і *ψυχή*, та їх тлумачення як прообразів, відповідно, *anīmus* і *anīma* ранньої латинської філософії. На основі цього зроблено висновок про подвійну неперекладність терміна *anīmus* українською мовою. По-перше, через його виразно матеріальне первинне значення (закріплення відповідника «дух» за *spiritus* не залишає «пароподібного» відповідника для *anīmus*). По-друге, через унікальну історію цього терміна у філософських системах і відсутність українського відповідника, що зосереджував би в собі таке ж розмаїття історичних значень.*

ОЛЕГ ХОМА (Вінниця) ANIMUS/ANIMA, ANIMUS/MENS: НАКОПИЧЕННЯ НЕПЕРЕКЛАДНОСТІ

*Проаналізовано зміни статусу *anīmus* як пізнавальної інстанції у латиномовних філософських текстах від Лукреція до Декарта. Визначено, що з плином часу цей термін ставав дедалі маргінальнішим, поступово втрачаючи визначеність і поступаючись першій термінові *mens*. Відносну бідність франкомовної гносеологічної термінології Декарта у порівнянні з його ж власною латинською термінологією витлумачено як зміну фундаментальних засад філософування, що потребувала нових поняттєвих, а відтак і термінологічних форм.*

ПЕРШОДЖЕРЕЛА

ІННА САВИНСЬКА (Київ) ДОСВІД ВЧИНКУ ОСОБИ В ТЕОРІЇ КАРОЛЯ ВОЙТИЛИ

Стаття містить інтерпретацію доповіді Кароля Войтили «Особова структура самовизначення», а також – базових аспектів теорії особового вчинку, створеної польським мислителем. Тема самовизначення особи є центральною для філософської антропології сучасного томізму. Розкриваючи її, Кароль Войтила вдається до поняття досвіду реалістичної феноменології та онтологічних принципів акту-потенції класичного томізму. Здійснений ним філософський аналіз досвіду дієвості особи зумовлює багатовимірну спрямованість самої статті. Розгляд самовизначення особи через дію, вчинок залучає до філософської антропології аксіологічний, етичний та теологічний виміри.

МАРІЯ АЛЬЧУК (Львів) ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ У ДИСЕРТАЦІЇ БОГДАНА КІСТЯКІВСЬКОГО «GESELLSCHAFT UND EINZELWESEN...»

*Стаття присвячена розглядові проблем методології соціальних наук та правознавства у дисертації Богдана Кістяківського «*Gesellschaft und Einzelwesen. Eine methodologische Studie*» (1898). Проаналізовано європейські джерела філософсько-правової думки Кістяківського та її вплив на філософію права в Російській імперії початку ХХ ст.*